

פרשת מטות-מעיי תש"ע

ראובן וגד

במדבר פרק לב

(א) ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויִראו את אֶרֶץ יַעֲזֵר וְאֶת אֶרֶץ גִּלְעָד וְהָיָה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֵה: (ב) וַיִּבְאוּ בְנֵי גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר: (ג) עֲטֹרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזֵר וְנִמְרָה וְחִשְׁבֹּן וְאֶלְעָלָה וּשְׁבָם וַיָּבֹו וַיָּבֵעֵן:

אבן עזרא

(א) **לבני ראובן** - כי הוא בן הגבירה. **מקום מקנה** - כי שם מרעה טוב: (ב) **ויבאו בני גד** - הם היו בעלי העצה בתחלה, על בן הקדימם הכתוב:

רמב"ן

(א-ב) **ויבאו בני גד ובני ראובן** - הקדים הכתוב בני ראובן בפסוק הראשון ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד - כמשפט, כי הוא הבכור ובן הגבירה, וכן כשיספר הכתוב המעשה הזה יאמר (דברים ג טז) ולראובני ולגדי נתתי. אבל בכל הפרשה הזו יקדים בני גד, כי הם נתנו העצה הזאת והם היו המדברים תחלה למשה בנחלה הזאת, והם היו גבורים יותר מבני ראובן כמו שנאמר (שם לג כ) וטרף זרוע אף קדקד, ולפיכך לא היו יראים לשבת לבדם בארץ הזאת מפני יושבי הארץ. והנה משה חשד אותם כי יאמרו כן מפחד אנשי ארץ כנען שאמרו בהם המרגלים (לעיל יג לא) לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו, ולכן אמר להם שאינם בוטחים בה' כאבותם, ויסיף עוד להענישם כהם להניחם במדבר. ולכך ענו אותו, חלילה שנירא מהם, אבל נעבור חלוצים למלחמה ונהיה מהירים וראשונים לפני העם להלחם באויבי ה' כי לחמנו הם:

בעל הטורים

(א) **ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד** - הקדים ראובן. ויאמר בני גד ובני ראובן (פסוק כה) הקדים בני גד. אלא תחלה הקדים ראובן שהיה הגדול ואח"כ הקדים גד שהם היו הגבורים והרוגיהם ניכרים דכתיב (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד. ח' פעמים נזכרו בני גד ובני ראובן בפרשה זו. וזהו שאמר נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך (משלי כ, כא). מבוחלת כתיב בחי"ת, בשביל ח' פעמים שהוזכרו על נחלתן ליקח בראשונה, אחריתה לא תבורך שגלו ח' שנים קודם לשאר השבטים:

אור החיים

(א) **ומקנה רב וגו'** טעם הודעה זו להצדיק הכתוב טעם הנמצא בפייהם לשאלת ארץ סיחון ועוג, כי אמת הוא, וטעם שהיה להם יותר מכל השבטים, להיות שהיו גבורי כח בזו אנשי הצבא חלק מרובה מכל השבטים:

דברים פרק לג

(כ) וילגד אמר ברוך מרחיב גד כלביא שכן וטרף זרוע אף קדקד: (כא) ויִרָא רְאוּבֵן לֹא כִּי שָׁם חֶלְקֵת מַחֲקֵק סָפוֹן וַיִּתָּא רְאוּבֵן עִם צְדָקֵת וְקִנְקַן עֲשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל:

רש"י

(כ) **ברוך מרחיב גד** - מלמד שהיה תחומו של גד מרחיב ועולה כלפי מזרח: **כלביא שכן** - לפי שהיה סמוך לספר לפיכך נמשל כאריות שכל הסמוכים לספר צריכים להיות גבורים: **וטרף זרוע אף קדקד** - הרוגיהן היו נכרין, חותכים הראש עם הזרוע במכה אחת: (כא) **וירא ראשית לו** - ראה ליטול לו חלק בארץ סיחון ועוג, שהיא ראשית כבוש הארץ: **כי שם חלקת מחקק** - כי ידע אשר שם בנחלתו חלקת שדה קבורת מחוקק והוא משה: **ספון** - אותה חלקה ספונה וטמונה מכל בריה, שנאמר (לקמן לד, ו) ולא ידע איש את קבורתו: **ויתא** - גד: **ראשי עם** - הם היו הולכים לפני החלוץ בכבוש הארץ לפי שהיו גבורים, וכן הוא אומר (דברים ג, יח) ואתם תעברו חלוצים לפני אחיכם וגו': **צדקת ה' עשה** - שהאמינו דבריהם ושמרו הבטחתם לעבור את הירדן עד שכבשו וחלקו. דבר אחר ויתא משה ראשי עם. צדקת ה' עשה. על משה אמור:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

במדבר פרק לב פסוק יז

וַאֲנַחְנוּ נַחֲלָץ חֲשִׁים לְפָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם
הָבִיאֲנָם אֶל מְקוֹמָם וְיָשֵׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי
לְשׁוֹבֵי הָאָרֶץ:

רש"י

(יז) **ואנחנו נחלץ חשים** - נזדרז מהירים, כמו
(ישעיה ח, א) מהר שלל חש בז, (ישעיה ה, יט)
ימהר יחישה: **לפני בני ישראל** - בראשי גייסות,
מתוך שגבורים היו, שכן נאמר בגד (דברים לג, כ)
וטרף זרוע אף קדקד, ואף משה חזר ופירש להם באלה הדברים (דברים ג, יח) ואצו אתכם בעת ההיא
וגוי חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וביריחו כתיב (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך
לפניהם, זה ראובן וגד שקיימו תנאם: **וישב טפנו** - בעודנו אצל אחינו: **בערי המבצר** - שנבנה עכשיו:

יהושע פרק ו פסוק ט

וְהַחֲלוֹץ הַלֵּךְ לְפָנֵי הַכְּהֹנִים <תקעו> תִּקְעֵי
הַשּׁוֹפְרוֹת וְהַמְּאֹסָף הַלֵּךְ אַחֲרֵי הָאָרוֹן הַלֹּךְ וְתִקְוֶעַ
בְּשׁוֹפְרוֹת:

רש"י

(ט) **והחלוץ** - בני ראובן ובני גד היו עוברים
לפניהם לפי שהיו בני גד גבורים ומכים בזרוע
חזקה כמו שנאמר וטרף זרוע אף קדקד:

דברים רבה - פרשה ב

[ח] ... ד"א א"ר לוי אמר לפניו רבש"ע עצמותיו של יוסף נכנסו לארץ ואני איני נכנס לארץ אמר לו
הקב"ה מי שהודה בארצו נקבר בארצו ומי שלא הודה בארצו אינו נקבר בארצו, יוסף הודה בארצו
מנין גבירתו אומרת (בראשית לט) ראו הביא לנו איש עברי וגוי ולא כפר אלא (בראשית מ) גנב גנבתי
מארץ העברים נקבר בארצו מנין שנא' (יהושע כד) ואת עצמות יוסף אשר העלו מארץ מצרים קברו
בשכם את שלא הודית בארצך אין אתה נקבר בארצך כיצד בנות יתרו אומרות (שמות ב) איש מצרי
הצילנו מיד הרועים והוא שומע ושותק לפיכך לא נקבר בארצו.

שפת אמת לפרשת מטות - שנת תר"מ

בענין בני גד וב"ר כתבתי במקום אחר בשם הרב מפרשיסחא ז"ל פ"י מקנה רב שה"י להם קנין דביקות
במרע"ה ע"ש. וי"ל עוד כי רצו בזה כדי שיה"י להם החלוקה עפ"י מרע"ה בעצמו. ולזה הטעם רצה
מרע"ה ליכנס לארץ ישראל שאם הי' הוא המחלק להם לא הי' נשאר מהכנענים והי' חירות עולם. לכן
מסר להם הגבולים שהיא התחלת קניית הארץ כי הגבולים הם הקצוות מקום דביקות בהשורש כמ"ש
במ"א ובכח זה ניתן להם כל הארץ. ובני גד וראובן רצו שיה"י משה רבינו ע"ה המחלק להם חלקם
כנ"ל: